

17.08.2023

Hyvinkään kaupunki
Anitta Ojanen
PL 86
05801 Hyvinkää

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Hyvinkään Sonninmäen katuyhteyden asemakaava- ja asemakaavamuutoksen ehdotuksesta

HEL 2023-008639 T 10 03 01

Hyvinkään kaupunki on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueelliselta vastuumuseolta lausuntoa Sonninmäen katuyhteyden asemakaava- ja asemakaavamuutoksen ehdotuksesta. Museo tarkastelee hanketta perustehtävänsä mukaisesti kulttuuriympäristöjen vaalimisen näkökulmasta.

Asemakaava ja asemakaavan muutos koskee asemakaavoittamatonta Sonninmäen aluetta Hangonradalta Uudenmaankadulle ja Hyvinkään kaupungin 7. kaupunginosan, Kirjavatolppa, virkistys-, liikenne- ja ka-tualueita sekä 17.kaupunginosan, Hyvinkäänkylän katu- ja virkistysa-lueita.

Muutoksen tavoitteena on sijoittaa uusi katuyhteys Kytäjänkadun ja Sairaalankadun välille vastaamaan liikenneverkon kehittämistarpeisiin. Muutoksella halutaan mahdollistaa sujuva liikenne sairaalalle ja ohjata läpiajoliikenne pois Nummenkärjen asuinalueen tonttikaduilta ja Hangonradan ahtaasta alikulusta. Lisäksi halutaan turvata Sonninmäen lähivirkistysalueen arvot ja huomioida alueen ulkoilureitistö. Suunnittelua-lue on tällä hetkellä pääosin rakentumatonta luonnontilaista hoidettua metsää, jossa on paljon ulkoiluun tarkoitettuja polkuja- ja reittejä.

Suunnittelualueella on voimassa oikeusvaikutteinen Keskustaajaman osayleiskaava (KV 16.4.2012). Alue on osoitettu pääosin uudeksi virkistysalueeksi (V). Kytäjänkadun viereinen osa on erillispientalojen aluetta (AO). Hangonradan varressa on uutta työpaikka-alueita (TP), uutta palvelujen aluetta (P-1) ja eteläosassa on uutta erillispientalojen aluetta (AO). Alueen eteläreunaan Sairaalankadun varteen on osoitettu uutta kerrostalojen aluetta (AK) ja Uudenmaankadun varteen uusi ur-

17.08.2023

heilu- ja virkistyspalveluiden alue (VU). Alueelle on osoitettu uusi tie-/katuyhteys em. radan varren ja virkistysalueen väliin ja virkistysalueelle ohjeellinen ulkoilureitti. Hangonrata on merkitty yhdys-/ sivu-/ kaupunkiradaksi. Alueelle on osoitettu alikulkuyhteyksiä ulkoilureittejä varten. Alue on arvokas harjualue (ge).

Hyvinkään keskustaajaman osayleiskaavan tarkistustyötä varten laaditussa luonto- ja maisemaselvityksessä Sonninmäen alue on tunnistettu osaksi keskuspuiston virkistysaluetta.

Rakennettu ympäristö

Suunnittelualueen länsireunalla on Hanko-Hyvinkää junarata. Valtio rakensi 1868–70 Riihimäen ja Pietarin välille rataa, jolloin yhteys Hangon satamaan nähtiin tärkeänä. Yksityisten rakentama pietarilaisen pörs-siyhtiön rahoittama rata on valmistunut vuonna 1873. Kun liikennöinti jäi ennakoitua vähäisemmäksi, rata myytiin valtiolle vuonna 1875. Tällä hetkellä Hyvinkää-Karjaa osuus on sallittu ainoastaan tavaraliikenteelle. Hanko-Hyvinkääradalla on käynnissä radan sähköistys ja tasoristeyksien parantaminen.

Hangonradan rata-alueella on vanha puolitoistakerroksinen ratavartijan vahtitupa ja siihen liittyviä piharakennuksia. Vahtitupa on edelleen asuinkäytössä. Vahtituvat rakennettiin tyyppipiirustusten mukaisesti. Knut Nylanderin suunnittelemaa vanhinta tyyppiä 1870-luvulta, ovat edustaneet vahtituvat Palopurolla (Hyvinkää-Mäntsälä tien vieressä) ja ko. Hangonradan varressa, entisen Karpin tasoristeyksen läheisyydessä oleva vahtitupa. Rakennus on asuinkäytössä ja alueen pihapiiriä on hoidettu vanhaa kunnioittaen. Pihapiirissä on alkuperäiseksi arvioitu aita ja myöhemmin alueelle siirretty saunarakennus. Vahtituvat ovat kaatoavaa rakennustyyppiä. On tärkeää, että kulttuurihistoriallisesti arvokas vahtitupa pihapiireineen säilyy.

Vahtituvan vieressä on Metsola-niminen tila, joka on ollut rakentuneena jossain muodossa aina 1930-luvulta saakka ja on nykyisinkin asuttuna. Tilalle on rakennettu toisiinsa kytketyt asuinrakennukset vanhojen rakennusten tilalle vuonna 1985. Rakennukset ovat asuinkäytössä.

Alueen pohjoisosassa on käytössä oleva Puolimatkan vesitorni, joka on osa maisemaa ja tärkeä maamerkki. Kaupungin II vesitorni, Puolimatkan vesitorni otettiin käyttöön vuoden 1966 syksyllä. Vuosina 2014–2015 peruskorjattu vesitorni on noin 34 metriä korkea. Se on yksijalkainen lieriövartinen vesitorni, jossa suuri, mutta vesisyvyydeltään matala vesisäiliö on kartion mallinen. Vesitornin suunnittelun vaiheista on laadittu selvitys omana työnä.

17.08.2023

Asemakaavan selostuksessa on esitelty myös alueella oleva vanha puutarha-alue, punaisten hautapaikka ja alueen pohjoispuolella sijaitseva hoitosuunnitelman kohde Sonninmäen omakotitaloalue ja omakotitaloalueen länsipuolella sijaitseva Puolimatkan koulu.

Kaavaratkaisu

Valtaosa Sonninmäestä on osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL-5 ja VL-6). Vanha puutarha-alue on merkitty kaavassa puistoksi (VP-5) jolla pyritään säilyttämään osa alueen paikallista historiaa. LR (rautatiealue) -alueen osaan on osoitettu määräys alueen ympäristön säilyttämisestä (/s). Lisäksi alueelle on annettu yleismääräys, jonka mukaan alueen alkuperäinen miljöö tulee säilyttää. Vahtituvalla ja navetta/varastorakennukselle on osoitettu suojelumerkintä. Suojeltavat rakennukset on osoitettu sr-27-merkinnällä ja rakennusalan rajauksella; Kulttuurihistoriallisesti ja ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen keskeiset ominaispiirteet tulee säilyttää ja niiden tulee olla korjaustöiden lähtökohtana. Rakennuksen muutos- ja korjaustöihin tulee hakea lupa, ja niistä tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Ko. osalle on talousrakennukselle osoitettu rakennusoikeutta enintään 50 kem². Talousrakennuksen sijoittaminen on vapaa. Ajoyhteys kiinteistölle on osoitettu ohjeellisena suojaviheralueen kautta. Katualueen ja radan väliselle alueelle on osoitettu suojaviheraluetta (EV).

Vesitorni on ET (yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue) -alueella. Vesitorni saa olla enintään 40 metriä korkea.

Uudelle katuyhteydelle Sairaalankadulta Kytäjänkadulle on osoitettu katualueita, johon voidaan sijoittaa sekä ajoneuvoliikenteen katuosuus että kevyen liikenteen väylä.

Vastuumuseon lausunto:

Rakennettu kulttuuriympäristö

Kulttuurihistoriallisesti arvokas vahtitupa ja sen pihapiiri on otettu huomioon kaavassa asianmukaisesti. Kaavalla edistetään myös vesitornin säilymistä. Uusi katuyhteys kaventaa alueen viherympäristöä ja muuttaa kaupunkikuvaa. Sen kielteisiä maisemavaikutuksia tulee katusuunnittelun yhteydessä lieventää.

Arkeologia

Asemakaavamuutosalueella sijaitsee kiinteä muinaisjäänös Sonninmäki (tunnus muinaisjäänösrekisterissä 1000047997). Kohteessa sijaitsee puolustusvarustuksia, jotka liittyvät todennäköisesti Hyvinkään

17.08.2023

taisteluihin 19.-21.4.1918. Mahdollisesti radan varteen on tehty puolustusasemia laajasti ennen taisteluja tai Sonninmäen puolustusasemat on kaivettu punaisten vetäytyessä kohti Hyvinkään rautatieasemaa. Sonninmäen harjulla, sen länsi- ja etelärinteellä sijaitsee useita maahan kaivettuja kuoppia. Kuopat on kaivettu rinteeseen niin, että niistä on voitu puolustaa Hanko-Hyvinkää radan suuntaan sekä etelää kohti.

Helsingin kaupunginmuseo – Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo, on tehnyt alueella tarkastuksen keväällä 2023. Tarkastuksessa koko aluetta ei inventoitu ja mahdollisesti alueella sijaitsee tunnettujen kohteiden lisäksi myös muita taisteluihin liittyviä rakenteita. Museo toteaa, että Sonninmäen kaavamuutosalueella on tehtävä tarkkuusinventointi, jossa selvitetään kaikki muutosalueella sijaitsevat arkeologiset kohteet sekä määritellään niiden aluerajaukset.

Tutkimuskustannuksista vastaa muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti hankkeen toteuttaja. Arkeologisia tutkimuksia tekevät useat toimijat, joilta voi pyytää tarjouksia alueen inventoinnista. Arkeologisia kenttäpalveluja tarjoavien toimijoiden yhteystiedot löytyvät Museoviraston verkkosivuilta (Arkeologisten kenttätöiden tilaaminen) osoitteesta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinenkulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnontutkimus/arkeologistenkenttatoiden-tilaaminen>

Ennen inventoinnin aloittamista on valitun konsultin oltava yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon. Kenttätöiden jälkeen inventointitulosten pohjalta tulee laatia Museoviraston arkeologisten laatuohjeiden mukainen raportti. Museo ottaa kantaa suunnitelman vaikutuksista arkeologiseen kulttuuriperintöön inventoinnin tulosten valmistuttua.

Lisätiedot

Tiina Mikkanen, tutkija, puhelin: 09 310 71552
tiina.mikkanen(a)hel.fi

Kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristöpäällikkö

5 (5)

17.08.2023

Sari Saresto
kulttuuriympäristöpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Postiosoite
PL 17401
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kulttuurijavapaa-aika@hel.fi

Käyntiosoite
Aleksanterinkatu 16
Helsinki 17

Puhelin
+358 9 310 1060
Faksi
+358 9 310 36664

Y-tunnus
0201256-6

Tilinro
fi0680001200062637
Alv.nro
fi02012566